

УДК 338

Гудзь Ю.Ф.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Національного університету харчових технологій*

ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ АФІЛІЙОВАНИХ ОСІБ В ОФШОРНИХ ЗОНАХ ЯК ЗАГРОЗА ЗРОСТАННЮ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті відображено теоретичні основи сутності функціонування офшорних зон. Проведено аналіз фінансової діяльності афілійованих осіб українських підприємств в офшорних зонах. Визначено основні переваги та недоліки використання офшорних зон з боку суб'єктів господарювання. Розкриті базові шляхи залучення офшорних зон до схем відмивання фінансових коштів підприємства афілійованими особами.

Ключові слова: афілійовані особи, офшорна зона, доміциляція, відмивання фінансових коштів.

Гудзь Ю.Ф. ФИНАНСОВЫЕ ОПЕРАЦИИ АФФИЛИРОВАННЫХ ЛИЦ В ОФШОРНЫХ ЗОНАХ КАК УГРОЗА РОСТУ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье отражены теоретические основы сущности функционирования офшорных зон. Проведен анализ финансовой деятельности аффилированных лиц украинских предприятий в офшорных зонах. Определены основные преимущества и недостатки использования офшорных зон со стороны субъектов хозяйствования. Раскрыты базовые пути привлечения офшорных зон к схемам отмыывания финансовых средств предприятия аффилированными лицами.

Ключевые слова: аффилированные лица, офшорная зона, домициляция, отмыывание финансовых средств.

Gudz Y.F. FINANCIAL OPERATIONS OF AFFILIATES INDIVIDUALS IN OFFSHORE ZONES AS A THREAT TO THE GROWTH OF COMPANY'S ECONOMIC POTENTIAL

The article shows the theoretical foundations of offshore zones functioning. There was analyzed the financial activities of affiliates of Ukrainian companies in offshore areas. The main advantages and disadvantages of offshore zones by business entities were defined. There were shown the basic ways to attract offshore areas to company funds laundering schemes to affiliates individuals.

Keywords: affiliates individuals, offshore area, domiciliation, funds laundering.

Постановка проблеми. Враховуючи значні об'єми експорту товарів через офшорних посередників, до України не надходять значні суми коштів від реальної вартості товарів, які залишаються на рахунках в офшорних країнах. Найбільші поставки українських товарів здійснюються до Британських Віргінських Островів, Панами, Кіпру. Аналіз структури експорту через офшорні зони показує, що в ньому присутні високоліквідні товари, зокрема нафтопродукти, соняшникова олія, хімічна продукція тощо.

Здійснення зовнішньоекономічних операцій із залученням офшорних зон власниками підприємств на Україні є сферою підвищеного ризику, яка потребує особливої уваги з боку державних органів та трудових колективів підприємств. На сьогодні фінансові операції власників підприємств в офшорних зонах є дуже популярними. Особливо привабливі фінансові операції підприємств через можливості офшорних банків. Вони можуть вільно маніпулювати своїм капіталом та сплачувати клієнтам відсотки поза податкових схем. Все це призводить до відмивання грошових коштів та становить велику загрозу зростанню економічного потенціалу підприємств.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Вивченням комплексу проблем, пов'язаних зі створенням та діяльністю офшорних зон, займаються вчені багатьох країн. Зокрема, слід відмітити науковий вклад таких вчених: Дж. Боро, К. Доггарта, М. Гемптона, М. Гренди, А. Горбунова, А. Грязнова, Р. Кнаппа, Ю. Козак., Р.Палан, А. Корделла, К. Крикуненко, Н. Логвінової, Д. Митчелл, В. Плохих, О. Ратушенко, М. Сэст, Р. Стенли, І. Холенд. У працях цих авторів розглядаються переважно загальні проблеми функціонування офшорних компаній, їх правовий статус, використання фіскальних пільг, специфіки розташування, практичні схеми вибору найбільш прийнятної офшорної юрисдикції, а також – досвід окремих країн щодо застосування офшорних зон для власного соціально-економічного

розвитку. Слід звернути увагу, що в більшості вітчизняних та іноземних наукових працях з цього питання не приділяється достатньої уваги наслідкам фінансових операцій підприємств в офшорних зонах.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення науково-теоретичних основ функціонування офшорних зон та аналіз фінансової діяльності афілійованих осіб українських підприємств в офшорних зонах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У країнах з розвинутою ринковою економікою за останні два десятиліття розвиваються офшорні зони, офшорні холдинги, міжнародні фінансові «канали» руху доходів і капіталів, «податкове планування» з метою зниження виплачуваних державі податків.

Офшорні юрисдикції з'явилися у другій половині ХХ ст. Якщо дослівно перекласти даний термін, то він означає – «той, що за берегом», а в професійній термінології це поняття означає іноземну, безподаткову компанію, яка веде спрощений фінансовий облік. Збільшення клієнтів офшорних зон пояснюється сприятливим валютно-фінансовим режимом, низьким рівнем оподаткування, високим рівнем таємності будь-якої діяльності, тобто анонімністю директорів підприємств. Сьогодні в науковій літературі офшорну зону вважають одним із видів спеціальної (вільної) економічної зони.

Офшорна зона – один із видів вільних економічних зон. Їх відносять до сервісних вільно-економічних зон, особливістю яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високого рівня банківської та комерційної секретності, лояльності державного регулювання. Загалом, це країни, в яких учасники фінансово-кредитних операцій не є резидентами держави, на території якої укладаються й виконуються угоди. При цьому учасники користуються особливим правовим і податковим статусом, але важливою характеристикою є заборона офшорним

компаніям ведення діяльності на території країни реєстрації [1, с. 21]. Трактують сутності поняття «офшорна зона» українськими вченими відображено в табл. 1.

Кількість країн світу, які можна віднести до офшорних зон, сягає близько п'ятдесяти. Це держави, де законодавство допускає реєстрацію й функціонування «Компаній міжнародного бізнесу» (International Business Company). Крім цього, існує ряд країн, які юридично не є офшорними, але їх місцеве законодавство дає можливість досягти 3-5% рівня втрати на податках. Визначення кількості офшорних зон у світі здійснюється досить умовно, в тому числі, з огляду на високу динамічність їх виникнення та зникнення.

Офшорні зони є специфічним інструментом стимулювання інвестиційної діяльності й збільшення надходжень до бюджетів депресивних територій, економічний ефект якого ґрунтується на явищі зростання державних доходів завдяки розширенню податкової бази (використання нею особливого виду доходів, отриманих лише від здійснення зовнішньоекономічної діяльності) та мінімізації величини податкового навантаження. Доходи від офшорного бізнесу складають майже половину обсягу державних бюджетів. Дослідження наочно засвідчує, що офшорне підприємництво є ефективним засобом підвищення прибутковості міжнародних господарських операцій, оскільки дозволяє економити значні суми на сплаті податків [8, с. 183].

Нині виділяють п'ять досить компактних дислокацій офшорних зон, хоча є й деякі поодинокі офшори та «податкові гавані»:

1. Африканська (Сейшельські острови, Ліберія, Маврикій).
2. Азіатсько-Тихоокеанська (Вануату, острови Кука, Лабуан, Науру, Самоа, Тонга і т. п.).
3. Карибська (Ангілья, Антигуа і Барбуда, Аруба, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Бермудські острови, Віргінські острови (США), Домініка, Монтсеррат, Кайманові острови, Гренада, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія та ін.).

4. Європейська (Андорра, Кіпр, Гібралтар, Гернсі, Ліхтенштейн, Мальта, Монако, острів Мен, Нормандські острови та ін.).

5. Близький Схід (Бахрейн, Дубай, Ліван і т. п.) [9, с. 61].

Таке розміщення офшорів поблизу від головних фінансових центрів і потоку руху капіталу сприяло їх перетворенню в потужні розподільні центри глобальних фінансових потоків. Водночас завдяки Інтернету та сучасним засобам зв'язку багато пізніх офшорів не настільки прив'язані до світових центрів ділової активності.

Офшорні зони та компанії, що функціонують у них, здійснюють перерозподіл фінансових ресурсів, пов'язаний з припливом або відпливом капіталу, що надає можливість опосередковано впливати на економіку окремих країн і на світову економіку в цілому. Міжнародна фінансова статистика засвідчує той факт, що нині на офшорний сектор у світовій економіці припадає 20% усіх обсягів банківських операцій, до 7% – світової торгівлі товарами й послугами [10].

Ідеальна модель офшорної зони нічого незаконного та небезпечного для розвитку потенціалу підприємства в собі не містить, а дійсно допомагає послабити податковий тягар, хоча і не уникає його абсолютно. Серед інших переваг таких зон: вільний вивіз прибутку, м'який валютний регламент, сприятливі умови для іноземних інвесторів. Привабливими факторами для бізнесменів та фінансових інвесторів є фінансова стабільність офшорних зон, конфіденційність інвестицій, коли особисті дані власників фірм не розголошуються, а процедура реєстрації максимально спрощена. Причому анонімність інвестицій або взагалі недоторкана, або, у більшості офшорних зон, акції випускають «на пред'явника».

Основною перевагою офшорних компаній залишається повна відсутність оподаткування їх доходів у країні реєстрації або принципово низькі ставки податків, що дозволяє вести бізнес набагато ефективніше. Активний міжнародний бізнес неможливий без чіткого управління грошовими потоками, зведення до мінімуму впливу державних структур на гнуч-

Таблиця 1

Трактують поняття «офшорна зона»

Вчені	Визначення
Ю.Г. Козак [2]	Це позанаціональні фінансові центри, які здійснюють значні обсяги кредитування й фінансування в валютах інших країн (євровалютах).
Т.В. Майорова [3]	Це різновид вільних економічних зон, що створюються на території всієї держави, або суб'єкту федерації (конфедерації), особливістю якої є створення для суб'єктів господарювання сприятливого валютно-фінансового, податкового режиму, високого рівня захищеності банківської та комерційної таємниці, лояльності державного регулювання, спрощені вимоги до ліцензування.
О.С. Чуркіна, О.С. Ратушенко [4]	Офшорними (англ. «offshore» – «поза берегом») зонами є країни (території), з низькою або нульовою податковою ставкою на всі або окремі категорії доходів з певним рівнем банківської або комерційної секретності, з мінімальною або повною відсутністю резервних вимог центрального банку або обмеженням по конвертованій валюті. Крім того більшість офшорних зон має відносно прості вимоги по ліцензуванню і регулюванню фінансових компаній і інших фірм. Особливістю офшорних юрисдикцій при цьому є розповсюдження пільгового режиму виключно на нерезидентні компанії, які не здійснюють діяльність на території юрисдикції і, що найбільш важливо, забезпечення режиму фінансової конфіденційності.
К.В. Крикуненко [5]	Це один із видів вільних економічних зон. Їх відносять до сервісних вільно-економічних зон, особливістю яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високого рівня банківської та комерційної секретності, лояльності державного регулювання.
Ю.М. Уманців, Ю.А. Швед [6]	Це країна чи окремі території країн, де на державному рівні для певних типів компаній, власниками яких є іноземці, встановлено значні пільги з оподаткування, частково або повністю знято митні й торговельні обмеження, знижені або відсутні вимоги до бухгалтерського обліку і аудиту.
О.Я. Костишина, В.В. Плохих [7]	Це держава або її особлива частина, на території якої для нерезидента країни діють особливі правила реєстрації і діяльності, а також занижені або взагалі відсутні податки (замінені на щорічний збір).

*Систематизовано автором

кість фінансових операцій. Через офшорні структури працюють банки, страхові та інвестиційні компанії, холдинги, торговельні й виробничі компанії.

Незважаючи на ці переваги, визначені офшорні юрисдикції занесені багатьма урядами до так званих «чорних списків». Наприклад, у США та країнах ЄС діє жорстке антиофшорне, антитрансфертне й антидемпінгове законодавство.

«Чорний список» Кабінету Міністрів України містить практично всі класичні офшорні зони. Незважаючи на те, що КМУ щорічно оновлює та оприлюднює такий список (до якого відносяться близько 40 юрисдикцій), як правило 5-7 територій, які є класично офшорними, до нього не потрапляє. Крім того, існує певна кількість країн, які не є офшорними по визначенню і з якими Україна має конвенцію про недопущення подвійного оподаткування. Підприємства, використовуючи певні схеми та маючи бізнес у цих країнах, зводять податки до мінімуму.

У світі щороку зникають 3-4 офшорні зони, і стільки ж з'являються. Це надає додатковий простір для реалізації схем легалізації неоподаткованих коштів, оскільки уряд технічно не може оперативного реагувати на офшорні зміни. На сьогодні особливу проблему становлять офшорні зони, які можна реєструвати у Європі та США. Саме ці анонімні інвестори не несуть жодної відповідальності.

У кругообігу грошових коштів офшорна зона є головним «фільтром», де відмиваються кошти підприємств, отримані від різноманітних фінансових схем. На черговому етапі легалізації кошти спрямовуються до офшорних зон у вигляді готівки, банківських переказів або цінних паперів. Пізніше через офшорні банки за допомогою платіжних електронних систем грошові кошти переказуються до інших країн, повертаються в Україну як кошти інвесторів, а найчастіше, потрапляють до країн із підвищеною банківською конфіденційністю, наприклад, Швейцарія, Сінгапур для подальшого зберігання на банківських рахунках. Дуже часто офшорні зони використовуються також для нелегальних товарних операцій, включаючи фіктивні операції.

В офшорних зонах податків немає взагалі (вони замінені на незначний фіксований щорічний збір), а якщо і є, то їх ставки дуже низькі. Оподаткування корпорацій у розвинених зарубіжних країнах передбачає чітку систему вирахувань й пільг, які призводять до того, що рівень податкових виплат підприємств дозволяє їм не лише розвиватися, але і нараховувати дивіденди акціонерам. Основний податковий тягар несуть на собі фізичні особи, що виплачують прибутковий податок.

В умовах глобалізації фінансові потоки стають самостійною силою, що значним чином впливає на розвиток продуктивних сил і міжнародні економічні відносини: вони стимулюють виробництво, експорт та імпорт товарів і послуг, розвиток міжнародних комунікацій й обмін інформацією. У міжнародному обміні зростає частка фінансових послуг. Все це призводить до ускладнення зв'язків між окремими державами, посилює вплив фінансів на процес відтворення [11, с. 68].

При здійсненні зовнішньоекономічних операцій із використанням розрахунків із залученням офшорних зон, суб'єктами господарювання використовуються технологічні схеми, що дозволяють регулювати ціни у зовнішньоекономічній діяльності, накопичувати та виводити капітал, планувати й мінімізувати податки, незаконно відшкодувати ПДВ, легалізувати неоподатковані доходи. Фінансові операції, пов'язані

з переведенням грошових коштів суб'єктів господарювання будь-яких форм власності на рахунки фіктивних підприємств із їх подальшим виведенням за кордон через офшорні компанії, є найбільш поширеними та небезпечними для розвитку підприємства.

Загальними типовими ознаками «офшорних схем» легалізації виведених з обороту підприємства фінансових коштів є:

- використання як підстави для здійснення міжнародних трансакцій фіктивних або фальсифікованих контрактів з офшорними компаніями;
- здійснення трансакцій на рахунки офшорних компаній у третій країні;
- максимальне скорочення строків знаходження переведених коштів на рахунках офшорних компаній у країнах їхньої реєстрації або в третій країні;
- подальше переміщення коштів шляхом здійснення «розпилення» переказів у різні юрисдикції;
- наявність рахунків офшорних компаній у кредитних організаціях міжнародних фінансових центрів;
- повторюваність однотипних елементів схем електронних переказів;
- участь у схемі взаєморозрахунків більше однієї офшорної компанії;
- здійснення платежів компаніями резидентами зі своїх рахунків в офшорних юрисдикціях;
- участь у схемі фінансових операцій підставної компанії-резидента, на банківський рахунок якої здійснюється первинне розміщення доходу;
- наявність рахунку фізичної особи-власника доходу в закордонному банку на території країн із високим рівнем міжнародної репутації.

Звернемо увагу на аналіз схем фінансової діяльності афілійованих осіб українських підприємств в офшорних зонах. Термін «афілійована особа» походить від англійського дієслова «affiliate», що означає «приєднувати, з'єднувати, пов'язувати». У широкому сенсі зазначене поняття може перекладатися як «прийом в члени», «приєднання до іншого суб'єкту».

Афілійована особа – це засновники та учасники емітента (крім акціонерів, які не є засновниками); особи, частка яких становить понад 10% у статутному фонді емітента; посадові особи емітента та члени їхніх сімей; особи, що діють від імені даного емітента за відповідним дорученням, або особи, від імені яких діє даний емітент; особи, які відповідно до законодавства України контролюють діяльність даного емітента; юридичні особи, що контролюються даним емітентом або разом з ним перебувають під контролем третьої особи; реєстратор, з яким підписано договір про обслуговування, його керівники та посадові особи [12].

Тобто афілійовані особи – це юридичні або фізичні особи, які можуть впливати на діяльність суб'єкта, при цьому будучи власниками частки в капіталі. Афілійованими фізичними особами підприємств являються посадові особи органів акціонерного товариства – голова та члени наглядової ради, виконавчого органу, ревізійної комісії, ревізор акціонерного товариства, а також голова та члени іншого органу товариства, якщо утворення такого органу передбачено статутом товариства.

Розглянемо структуру власників (акціонерів компанії) до кінцевих бенефіціарів, описавши структуру, за допомогою якої здійснюється контроль і вплив на фінансові операції підприємства.

Структура пов'язаних афілійованих осіб акціонерного товариства відображена на рис. 1

Бенефіціарним власником групи пов'язаних афілійованих осіб є фізична особа, яка разом із директором ТзОВ «Західна цукрова група» і головним бухгалтером утворюють групу афілійованих осіб, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Види діяльності афілійованих пов'язаних осіб:

- ТзОВ «Західна цукрова група» – оптова торгівля цукром;
- ТзОВ „Твест» – господарською діяльністю не займається;
- ВАТ „Гнідавський цукровий завод» – виробництво цукру.
- Акціонерне товариство «Пфайфер & Ланген Польша С.А.» – виробництво цукру.

Засновниками ТзОВ «Твест» є ПМП «Нортекс» і ПМП «Арес». Господарською діяльністю дані структури з ТзОВ «Західна цукрова група» не пов'язані. На даний момент ПМП «Арес» господарською діяльністю не займається. Основним видом діяльності ПМП «Нортекс» є здача в оренду нерухомого майна. Крім цього, у 2009-2012 рр. була здійснена купівля цукру у ВАТ «Гнідавський цукровий завод» з подальшою реалізацією виробнику (ВАТ «Гнідавський цукровий завод»).

Розглянемо кілька базових шляхів залучення офшорних зон до схем відмивання фінансових коштів на прикладі даного акціонерного товариства:

1. Використання «напрямую». Це стосується залучення офшорної зони, яка не потрапила до «чорного списку» КМУ. Існує реальна можливість реєстрації підконтрольних офшорних компаній у державах, які не визначені постановами КМУ й розпорядженнями НБУ як офшорні (наприклад, у Чорногорії). При цьому дані про засновників, статутні документи, інформація про діяльність та товарообіг підприємства є конфіденційною інформацією.

2. Використання посередника з країн, що не належать до офшорів. Якщо фірма не бажає змінювати офшорного партнера, часто достатньо додати ще одного посередника. Тобто в схемі між офшорною компанією та українською фірмою поставити агентську фірму з «неофшорної» країни. Найбільш придатні країни для такої фірми – Великобританія й Чехія. Законодавство цих країн дозволяє укладання прямого договору з офшорною компанією без збільшення оподаткування.

3. Маскування офшорної компанії. Забезпечується завдяки відкриттю рахунку в неофшорній країні та придбанням там «корпоративного офісу». В даному випадку створюється видимість роботи фірми в неофшорній країні, що виявляється дешевше, ніж реєстрація нової офшорної компанії. Офшорне підприємство дуже часто використовує адресу офісу банку за відповідною домовленістю зареєстрованого не в офшорній зоні, а зміна адреси самої фірми відбувається за допомогою структур, які надають послуги по доміциляції юридичних осіб. При цьому, переказ грошових коштів на Україну фактично здійснюється через європейський банк-посередник, а комісійні банку розцінюються як плата за безпеку бізнесу. Використання доміциляції як призначення за векселем особливої місця платежу, відмінного від розташування особи, яка назначена як платник за векселем, шляхом проставлення домі-

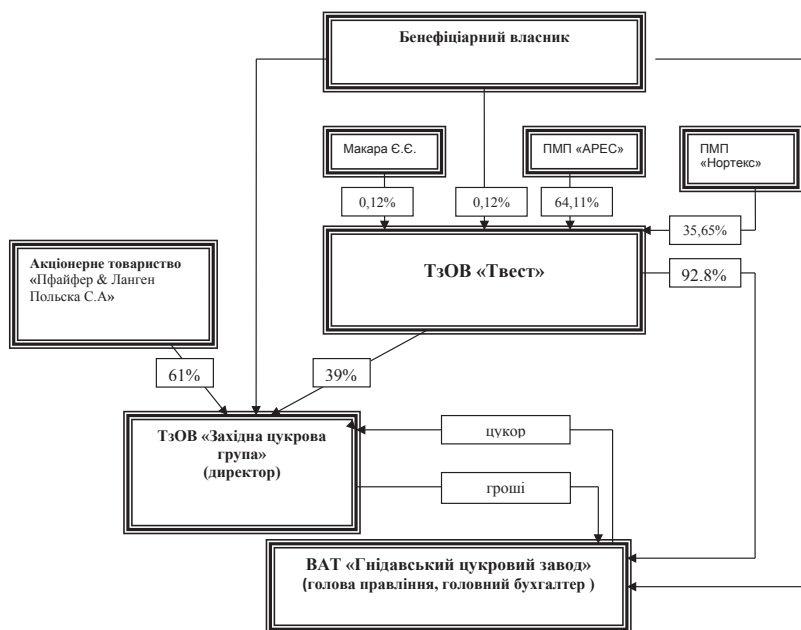

Рис. 1. Структура афілійованих осіб акціонерного товариства

Примітка: розроблено автором

циляційної формули, також дуже широко використовується для виведення грошових коштів підприємства в офшорні зони. При складанні векселя векселедавець може зазначити не тільки особливе місце платежу, але й особу, яка оплатить вексель у місці доміциляції. Якщо така особа не зазначена, то це означає, що її може визначити трасат при акцепті. Якщо він цього не зробить, то вважається, що акцептант сам виконує платіж у місці доміциляції.

Загальна «офшорна» схема може виглядати таким чином: особа-резидент України переказує грошові кошти офшорній компанії за зовнішньоекономічними операціями, рахунок якої знаходиться в офшорній зоні. Згодом грошові кошти переводяться за кордон та забезпечується «розрив ланцюга» фінансово-господарських операцій. Отриманий прибуток разом із «відмитими» коштами може залишитися за кордоном або в повному чи частковому обсязі повернутися на Україну завдяки зовнішньоекономічним угодам під виглядом товарних контрактів або інвестицій.

Варіанти використання офшорних зон у незаконних фінансових схемах, виходячи з цілей відмивання коштів, можуть бути різні. Маніпулювання експортно-імпорнтними цінами здійснюється за рахунок реалізації товарів вітчизняними підприємствами офшорному посереднику, який, як правило, цілком належить «продавцю» за заниженими експортними цінами з подальшим їх збутом офшорною компанією за світовими цінами. Різниця переводиться на підконтрольні рахунки зацікавлених осіб.

Застосування схеми банківського кредитування зводиться до наступного: банківська установа надає резидентам України кредити для здійснення передплати відповідно до зовнішньоекономічних контрактів. У подальшому кредитні кошти перераховуються на рахунки нерезидентів в офшорних банках. Через передбачені законодавством 90 днів вони повертаються до українського банку в зв'язку з невиконанням фірмою-нерезидентом умов контракту. Однак протягом цього часу кредитні кошти українського банку використовуються в комерційній діяльності офшорних структур і отриманий прибуток залишається за межами України.

Варто також зупинитися на здійсненні часткової або 100-відсоткової передплати на рахунки офшорних комерційних структур. Тобто з ними укладаються зовнішньоекономічні угоди на товар чи послуги, які так і не надходять до вітчизняних одержувачів. Отримання від офшорних компаній кредитів – також одна з фінансових операцій афілійованих осіб. При цьому відсотки за використання кредитів надходять на рахунки закордонних фірм та шляхом реєстрації в офшорних зонах інтелектуальної власності: патентів, товарних знаків, комп'ютерних програм. У подальшому кошти перераховуються офшорним компаніям за використання вказаної власності.

Прикладом такої схеми афілійованих пов'язаних осіб може бути, коли на розрахунковий рахунок нерезидента-інвестора (наприклад, зареєстрованого на Британських Віргінських островах) в одній із українських банківських установ надходять кошти в іноземній валюті з призначенням платежу – «повнення рахунку нерезидентом». У цей же день проводиться операція з продажу іноземної валюти, внаслідок чого на рахунок нерезидента-інвестора перераховуються кошти в національній валюті України. Після цього всі гроші, зараховані на рахунок нерезидента-інвестора, спрямовуються на придбання акцій та внески до статутних фондів ряду українських компаній-торговців цінними паперами. У свою чергу, зазначені компанії створюють консорціум, статутний фонд якого формується за рахунок тих же коштів нерезидента-інвестора. Зазначений консорціум, фактично підконтрольний інвесторові-нерезиденту за допомогою ряду українських компаній, брав участь у конкурсі по приватизації підприємства, за допомогою якого офшорна компанія не могла бути прямо допущена до участі.

Зокрема, до ознак підозрілості фінансових операцій з офшорними особами та територіями належить:

- предмет контракту (послуги, інші результати інтелектуальної діяльності) не піддається об'єктивній верифікації з боку контролюючих органів;
- отримання кредиту або позики від офшорної компанії, або з рахунку в офшорній юрисдикції, з процентною ставкою, що істотно відхиляється від процентних ставок на внутрішньому й зовнішньому ринку, а також повернення такого кредиту/позики;
- очевидна невідповідність зазначеної в контракті вартості товарів або послуг їхній реальній вартості;
- очевидна невідповідність вхідних або вихідних платежів (кошти, що надходять на проведення робіт, у повному обсязі витрачаються на оплату, наприклад, консалтингових послуг);
- трансакція на рахунок офшорної компанії, що не є стороною за контрактом;
- багаторазові перекази великих, рівних за обсягом грошових сум;
- використання як мінімум одного рахунку афілійованої з організатором схеми офшорної компанії, відкритого в так званому «транзитному» банку третьої країни, на території, що не має статусу офшорної юрисдикції. Наявність однієї-двох «дружніх» компаній-нерезидентів, що мають рахунки в банках на території країн з високим рівнем міжнародної репутації (фінансові центри).

Окремо слід відзначити операції з цінними паперами. На рахунки підконтрольних офшорних фірм

виводиться капітал із використанням механізмів закупівлі цінних паперів у підконтрольних українських суб'єктів підприємницької діяльності. Купівля відбувається за низькими цінами, як правило, відповідно до номіналу та оцінки залишкової вартості при акціонуванні чи приватизації, або за цінами, набагато нижчими за номінал. В подальшому ці цінні папери продаються іншій підконтрольній українській фірмі за цінами, в десятки і більше разів вище за курс попереднього продажу. Різниця потрапляє на рахунки у закордонних банках. Грошові кошти, що були переведені на закордонні рахунки, в подальшому частково повертаються в економіку України у вигляді інвестицій, внесків до статутних фондів вітчизняних підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз сучасних тенденцій свідчить про ускладнення схем відмивання фінансових коштів підприємств. Якщо раніше власниками українських підприємств виступали безпосередньо офшорні компанії, то в теперішній час в ланцюжку українське підприємство–офшорна компанія з'являються європейські фірми-посередники. Зокрема, кошти сумнівного походження з метою легалізації переводяться в офшорну зону. Крім того, на сьогоднішній день існують схеми реєстрації офшорних структур без використання двох суттєвих ознак віднесення їх до офшорних зон, а саме: адреси самої компанії та банку обслуговування, що дає можливість компанії-нерезиденту офшорних зон виступати в судах поряд з резидентами. Все це призводить до відтоку грошових коштів та становить велику загрозу зростанню економічного потенціалу підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Косе Д.Д. Місце правового режиму оподаткування офшорної території у сфері регулювання економічних відносин / Д.Д. Косе // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – С. 18-23.
2. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Ковалевський В.В. Міжнародні фінанси : навч. посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навчальний посібник. – Київ : «Центр навчальної літератури», 2004. – 376 с.
4. Чуркіна О.С., Ратушенко О.С. Світовий досвід офшорного бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://intkonf.org/churkina-os-ratushenko-os-svitoviy-dosvid-ofshornogobiznesu/>.
5. Крикуненко К.В. Основні офшорні юрисдикції світу: критерії оптимального вибору // Вісник Донецького національного університету. – 2009. Вип. 2. – С. 347-351.
6. Уманців Ю.М., Швед Ю.А. Офшорне підприємництво у сучасній економіці : монографія. – К. : Атака, 2004. – С. 623.
7. Косишина О.Я., Плохих В.В. Сучасні тенденції розвитку офшорних зон [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Economics/46815.doc.htm.
8. Кобушко І.М. Офшорні зони як засіб зростання інвестиційного потенціалу [Текст] / І.М. Кобушко, Я.В. Говорун, С.О. Панченко // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 1. – С. 182-187.
9. Хейфец Б.А. Оффшорные юрисдикции в глобальной и национальной экономике / Б.А. Хейфец. – М. : Экономика, 2010. – 335 с.
10. Волкова Ю.А. Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу / Ю.А. Волкова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 1. – С. 43-48.
11. Черепухіна Н. Правила офшорного бізнесу / Н. Черепухіна // Ринок капіталу. – 2008. – №11. – С. 68.
12. Правила лістингу та де-лістингу Першої Фондової Торговельної Системи, затв, від 29.07.97 – № 3.